

MDGs: ŘEKNE SE TO SNADNO, MĚŘÍ HUŘE

V návaznosti na desetiletí významných konferencí OSN a schůzek na nejvyšší úrovni se v září roku 2000 sešli světoví vůdci v sídle Organizace spojených národů v New Yorku, aby přijali Deklaraci tisíciletí OSN a angažovali tak své země v novém globálním partnerství. Jeho smyslem bylo omezit do roku 2015 krajní chudobu a vytyčit řadu konkrétních úkolů, později formulovaných v podobě seznamu osmi Rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals, MDGs).

MDGs:

- 1. Odstranit extrémní chudobu a hlad
- 2. Dosáhnout základního vzdělání pro všechny
- 3. Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti
- 4. Snížit dětskou úmrtnost
- 5. Zlepšit zdraví matek
- 6. Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi
- 7. Zajistit udržitelný stav životního prostředí
- 8. Budovat světové partnerství pro rozvoj

Generální tajemník OSN Ban Ki Moon zdůraznil tak jako mnozí před ním, že „MDGs stanoví termínované úkoly, podle nichž lze měřit pokroky v odstraňování příjmové chudoby, hladu, nemocí, neexistenci vhodného bydlení a sociálního vyloučení – i současně pokroky v prosazování rovnosti pohlaví, zdravotní péče, vzdělání a ekologické udržitelnosti“.

Měřitelnost MDGs je klíčem k jejich úspěchu. Podobně jako je tomu u olympijských her (nebo jakékoli jiné soutěže), jejichž přitažlivost spočívá v tom, že všichni hráči dodržují stejná pravidla a nad „fair play“ bdí sbor neustranných sudích a porotců, také MDGs opírají svou schopnost motivovat ty, kdo přijímají rozhodnutí, a mobilizovat podporu veřejnosti o to, že jsou časově termínované a měřitelné.

Aby bylo možné sledovat pokrok směrem k naplňování MDGs v globálním měřítku i v jednotlivých zemích, bylo z těchto cílů odvozeno 48 ukazatelů, od podílu populace žijící za méně než 1 USD denně (přepočítáno podle parity kupní síly) až po procento uživatelů internetu. Počínaje 15. lednem 2008 byl seznam oficiálně rozšířen na více než 60 ukazatelů, aby bylo možné zahrnout data, která se předtím nebrala v úvahu, týkající se např. zaměstnanosti.

Ve skutečnosti ovšem pro řadu, ne-li většinu z těchto ukazatelů nejsou u většiny rozvojových zemí k dispozici přesné nebo aktuální údaje, což činí tento systém pro neoborníky příliš složitý. Takže se měřítkem pro určování pokroku de facto stala hranice chudoby ve výši 1 USD denně, jak ji definovala Světová banka. Roku 2000 byl široce zmiňován údaj 1,2 miliardy lidí žijících v chudobě, na něž se nepřímou odvolávaly také hlavy států v Deklaraci tisíciletí: „Nebudeme šetřit úsilím, abychom vysvobodili naše druhy, muže, ženy a děti z ponižující a odlišující situace krajní bíd, v níž se jich v současnosti nachází víc než miliarda.“

Do října 2007 se počet lidí žijících v krajní chudobě podstatně snížil: „skoro miliarda lidí žije za pouhý dolar denně,“ řekl ve svém vystoupení před Radou guvernérů Světové banky prezident této instituce Robert B. Zoelick a dodal: „Globalizace nesmí nechat tuto ‚spodní miliardu‘ v zadu.“ V červnu 2008 konstatoval návrh „Akční agendy z Akkry“, zabývající se pomocí a formulovaný hlavně dárcovskými vládami a sekretariáty Světové banky a OECD, že „bylo dosaženo pokroku. Před patnácti lety žil

za méně než jeden dolar denně jeden člověk ze tří; dnes se tento poměr snížil na jednoho z pěti. Přesto v krajní chudobě pořád žije jedna miliarda lidí.“

Pak najednou 26. srpna 2008 Světová banka oznámila, že odhady chudoby byly revidovány a že roku 2005 žilo v krajní chudobě 1,4 miliardy lidí. Přes noc jejich počet vzrostl o 50%! Jak je tomu pak s tvrzením, že „došlo k pokroku“ (a jsou tedy možná zapotřebí nějaké úpravy, ale žádná zásadní změna kurzu)? Neznepokojte se, říká Světová banka. Podle Martina Ravalliona, ředitele její Skupiny pro výzkum rozvoje, „rozvojový svět je chudší, než jsme si mysleli, ale neméně úspěšný v boji proti chudobě“. Aby doložil tak optimistické tvrzení, tým vedený Ravallionem a Shaohua Chenem revidoval údaje o chudobě zpětně až do roku 1981 a pak prohlásil, že předchozí odhady byly chybné, že podíl chudých lidí se za posledních 25 let snížil o polovinu a že je ho tedy pořád možné snížit natolik, aby byl do roku 2015 splněn MDG číslo 1.

Výzkumníci Světové banky potřebovali od vydání nových tabulek parity kupní síly v prosinci 2007 celých osm měsíců na to, aby znovu určili celkový počet chudých na světě, a zveřejnili tento nový údaj teprve poté, co byla zpětně přepočítána celá řada až do roku 1981. Proč? Protože Světová banka je nejen porotce měřící, jak pokračuje boj proti chudobě, ale také přední hráč, instituce s rozpočtem několikrát vyšším než je celý rozpočet Organizace spojených národů, což zdůvodňuje tím, že pracuje „pro Svět Osvobozený od Chudoby“. A na čem z tohoto hlediska koneckonců záleží, je trend. Můžeme přiznat, že jsme v minulosti produkovali dramaticky chybné odhady, fakticky natolik nepřesné, že nové tabulky dokazují mylnost oněch deseti tisíc akademických studií o chudobě vytvořených za poslední desetiletí, protože byly založeny na nesprávných údajích. Nemůžeme však přiznat omyl v trendu, protože to by vedlo k logickému závěru, že je třeba změnit kurz.

Pokud by nějaká ústřední banka došla k závěru, že je třeba zvýšit očekávanou míru inflace o 50 %, například ze 4 % na 6 %, okamžitě by byla přijata drastická opatření. Pokud by byla o 50 % podhodnocena nezaměstnanost, byl by z toho politický skandál. Ale odhady chudoby lze zvýšit o 50 % bez toho, že by jediná z mezinárodních organizací zabývajících se tímto problémem volala po nouzových opatřeních nebo po přehodnocení své politiky.

Social Watch neustále zdůrazňuje, že ukazatel 1 USD na den je nevhodný. Ale i kdyby jeho celková koncepce byla správná, dnes víme, že odhady byly chybné. A i kdyby nové odhady včetně jejich přepočítané historie byly správné, trend posledních let není předpovědí pro budoucnost, mimo jiné proto, že - jak Světová banka sama uznává - „nové odhady ještě neodrážejí potenciálně značně nepříznivé účinky růstu cen potravin a paliva po roce 2005 na chudé lidi“.

Národní a mezinárodní trendy v boji proti chudobě lze snadno a přesvědčivě hodnotit pomocí tří jednoduchých ukazatelů, jež jsou k dispozici pro většinu zemí světa a z nichž lze zjistit průměry způsobem, který zvládne každý středoškolský student. Výsledný obraz není růžový. Tvůrci politiky musí pochopit, že jejich důvěryhodnost spočívá tak jako v případě olympijských her na poctivém zaznamenávání výsledků, nezávislých sudích a na pravidlech, která se nemění uprostřed hry. Nepříznivé skóre o polohu může být špatnou zprávou pro trenéra, ale umožňuje změnu strategie v druhém poločase.